

conditionis et nobilitatis oblitus, quas non pudeat porcis in ministerio subjugari, in desiderio sociari, nec sic tamen infelici edulio satiari. Unde enim hæc tanta pusillanimitas et abjectio tam miserabilis, ut egregia creatura, capax æternæ beatitudinis et gloriæ magni Dei, utpote cujus sit inspiratione cendita, similitudine insignita, cruore redempta, fide dotata spiritu adoptata, miseram non erubescat sub putredine hac corporeorum sensuum gerere servitutem? Merito plane ne eos quidem apprehendere potest, quæ talem deserens sponsum, tales sequitur amatores. Merito siliquis esuriit, et uon accepit qui porcos pascere maluit, quam paternis epulis satiari (*Luc. xv, 16*). Insanus siquidem labor pascere sterilem quæ non parit, et viduæ benefacere nolle: omittere curam cordis, et curam carnis agere in desiderio: impinguare et fovere cadaver putridum, quod paulo post vermium esca futurum nullatenus dubitatur. Nam et servire mammonæ, et avaritiam colere, quod est servitus idolorum, aut vanitatem sectari, prorsus degeneris animæ indicium esse quis nesciat?

16. Esto tamen, magna sint et honesta quæ mundus interim amatoribus suis erogare videtur: sed infida esse quis nesciat? Certa nimirum eorum brevitatis, et ipsius quoque brevitatis finis incertus. Sæpe viventem deserunt: nam morientem nec raro sequuntur. Quid vero in rebus humanis certius morte, quid hora mortis incertius invenitur? Non miseratur inopiam, non divitias reveretur, non generi cuiuslibet, non moribus, non ipsi denique parcat ætati: nisi quod senibus quidem in januis, adolescentibus autem in insidiis est. Infelix proinde, qui in hujus vitæ tenebris et lubrico **485** fidens, perituram insumit operam; nec advertit quoniam vapor est ad modicum parens, et vanitas vanitatum. Obtinuisti tandem, ambitiose, quam ex longo tempore concupieras dignitatem? serva quod habes, Implesti, pecuniose, loculos tuos? sollicitus esto ne perdas. Uberes fructus attulit ager tuus? dirue horrea tua, ut majora ædifices; muta quadrata rotundis, dic animæ tuæ: *Habes multa bona reposita in annos plurimos* Erit enim qui dicat: *Stulte, hac nocte animam tuam repentem a te: quæ autem parasti, cujus erunt?* (*Luc. xii, 19, 20.*)

17. Atque utinam tantum congregata perirent, et non deterius ipse quoque periret congregator eorum. Esset utique tolerabilius perituro, quam peremptorio insudare labori. Nunc vero stipendia peccati mors: et qui in carne seminat, de carne metet corruptionem. Nec enim opera nostra transeunt, ut videntur: sed temporalia quæque velut æternitatis semina jaciuntur. Stupebit [*al. mal. superbit*] insipientis, cum ex hoc modico semine copiosam viderit exurgere messem, seu bonam, seu malam, pro diversa qualitate sementis. Hoc qui cogitat, nullum omnino parvum reputat esse peccatum, quod futuram messem potius æstimet, quam sementem. Seminant ergo dum nesciunt, et seminant dum occul-

tant homines iniquitatis mysteria, dum vanitatis consilia celant, dum perambulant in enebris negotia tenebrarum.

CAPUT IX.

Quod impossibile sit peccantem latere.

18. Parietes, inquit, sunt undique: quis me videt? Esto, nemo te videat: non tamen nullus. Videt te angelus malus, videt te angelus bonus, videt et bonis et malis major angelis Deus; videt accusator, videt testium multitudo, videt et ipse Judex, cujus te oportet assistere tribunalis: sub cujus sane oculis velle delinquere tam insanum, quam horrendum incidere in manus Dei viventis. Noli esse securus: latent insidiæ, quas latere non possis. Latent, inquam, insidiæ, quas ut deprehendere ipse non potes, sic non potes ipse non deprehendi. Audit plane qui plantavit aurem; et qui finxit oculum, ipse considerat (*Psal. xciii, 9*). Non illius Solis arcet radios maceria lapidum, quos ipse creavit; non vel ipse corporis hujus paries veritatis excludit aspectum. Nuda sunt ejus oculis omnia, penetrabilior est ancipiti gladio. Ipsas quoque non modo cernit, sed et discernit cogitationum vias et medullas affectionum. Denique, si non totam humani cordis abyssum, et quidquid in ipso latet inspiceret præ ipso, non ille jam nil sibi conscius judicantis sese Domini sententiam tantopere formidaret. *Mihi, inquit, pro minimo est, ut a vobis judicer, aut ab humano die, sed neque me ipsum iudico. Nihil enim mihi conscius sum, sed non in hoc justificatus sum. Qui autem judicat me, Dominus est* (*I Cor. iv, 3, 4*).

19. Si tu objectu parietis, aut cuiuslibet simulationis prætextu, humana frustrari posse judicia gloriaris; certus esto, non illum vera crimina præterire, qui de falsis etiam accusare criminibus consuevit. Si tantopere ejus, qui nihilominus forte tuam vereatur, proximi conscientiam reformidas; multo minus eos contempnas, quibus odiosa magis iniquitas, et longe amplius execrabilis corruptio est. Si denique Deum non times, et solos hominum revereris aspectus, memor esto hominem Christum hominum facta ignorare non posse: ut quod coram me attentare minime prorsus audeas, multo minus audeas coram ipso; quodque non dico non liceat, sed nec liberet quidem præsumere vidente conservo, inspiciente Domino vel cogitare penitus exhorrescas. Alioquin; si carnis oculum magis, quam gladium, qui carnes habet devorare, formidas; et is quoque timor quem times, eveniet tibi et accidet quod vereris. Nihil opertum quod non reveletur, vel occultum quod non sciatur (*Luc. xii, 2*). Arguentur a luce in lucem prolata opera tenebrarum; nec modo obscenitatum abominanda secreta, sed iniqua commercia **486** vendentium sacramenta, et fraudulenta susurrria [*al. suspiria*] adinventium dolos, et judicia subvertentium, qui novit omnia; nota faciet universis; cum cœperit scrutator ille cordis et renum scrutari Jerusalem in lucernis.

CAPUT X.

Non solum declinando a malo, sed et faciendo bonum salutem obtineri.

20. Quid ergo facturi sunt, imo potius quid passuri qui crimina commiserunt, ubi audituri sunt, *Ite in ignem æternum* (*Matth. xxv, 41*) qui pietatis opera non fecerunt? Quando vero admittetur ad nuptias, qui nec lumbos præcinxit ut abstinere a malo, nec lucernam tenuit ut faceret bonum: quando nec virginitatis integritas, nec lampadum claritas solius olei poterit excusare defectum? aut quis illos manere credendus est cruciatus, qui in hac vita non solum mala, sed forte pessima perpetravit; si sic sunt cruciandi qui hic bona receperunt, ut in medio flammæ estuantibus linguis, ne minimæ quidem stillæ obtinere refrigerium queant? Caveamus ergo mala opera, nec includentis sagenæ fiducia, libere intra Ecclesiam delinquamus: hoc scientes, quia non omnes quos sagenæ trahit, piscatorum vasa recipient; sed erit cum ad litus venerint, eligent bonos in vasa, malos autem foras mittent (*Matth. xiii, 48*). Neque hoc contenti lumborum cingulo, accendamus etiam lucernas nostras, et instanter operemur bonum, cogitantes, quod omnis labor, non modo quæ malum fecerit fructum, sed etiam quæ bonum non fecerit, excidetur et in ignem mittetur, illum utique ignem æternum, qui paratus est diabolo et angelis ejus.

21. Cæterum sic declinemus a malo et faciamus bonum, ut inquiramus pacem, non gloriam prosequamur. Illa enim Dei est, et eam alteri non dabit. *Gloriam, inquit, meam alteri non dabo* (*Isai. xlii, 8*). Et dicebat homo secundum cor Dei: *Non nobis, Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam* (*Psal. cxiii, 1*). Recordemur etiam Scripturæ dicentis: *Si recte offeras et non recte divides, peccasti* (*Gen. iv, juxta LXX*). Recta est, fratres, illa nostra divisio, nemo detrectet. Alioquin, si cui forsitan minus placeat, sciat non nostram esse, sed angelorum. Priores enim Angeli cecinerunt: *Gloria in excelsis Deo, et in terra pax hominibus bonæ voluntatis* (*Luc. ii, 14*). Servemus ergo in vasis oleum, ne forte (quod absit) clausas jam nuptiarum januas frustra pulsantes, verbum audiamus amarum et deintus nobis sponsus respondeat: *Nescio vos* (*Matth. xxv, 12*). Adhuc tamen mors posita est, non modo secus iniquitatem, sterilitatem, vanitatem, sed et secus introitum ipsius etiam voluptatis. Quocirca opus est fortitudine adversus testamenta peccati, ut rugienti leoni resistamus fortes in fide, et ignita ipsius jacula hoc ipso elypeo viriliter repellamus. Opus est justitia, ut operemur bonum. Opus prudentia, ne cum fatuis virginibus reprobemur. Opus denique temperantia, ne voluptatibus indulgentes, audiamus aliquando quod miser ille, epularum pariter et vestium splendore finito, dum misericordiam precaretur, audivit: *Memento fili, quod receperisti bona in vita tua, et Lazarus similiter mala: nunc autem hic consolatur, tu vero cruciarius* (*Luc. xvi, 25*). Plane terribilis Deus in consi-

liis super filios hominum! sed, si terribilis est etiam misericors invenitur, dum futuri formam judicii non occultat. Anima enim quæ peccaverit, ipsa morietur (*Exech. xviii, 4*): palme qui fructum non fecerit excidetur (*Joan. xv, 2*): virgo cui defuerit oleum, a nuptiis excludetur (*Matth. xxv, 12*), et qui bona receperit in hac vita, cruciabitur in futura. Quod si forte contingat in uno quolibet simul hæc quatuor inveniri, ea plane extrema desperatio est.

487 CAPUT XI.

Converti molientes acrius a solitis vitiis tentari, ipsis vero luctum esse necessarium.

22. Hæc igitur et his similia intus suggerit ratio voluntati, eo copiosius, quo perfectius illustratione spiritus edocetur. Felix sane, cujus voluntas sic cesserit et acquieverit consilio rationis, ut a timore concipiens, promissionibus deinceps celestibus foventur, et parturiant spiritum salutis. At forte invenietur rebellis et obstinata voluntas, nec impatiens solum, sed et monitis pejor, et minis durior, et adhibitis acerbior blandimentis. Invenietur forsitan, quæ nihil mota suggestionibus rationis, imo et gravi furore commota respondeat, dicens: Quousque vos patior? prædicatio vestra in me non capit. Scio quod astuti estis: sed astutia vestra in me locum non habet. Forte et advocans membra singula, solito amplius solitis jubet obedire concupiscentiis, nequitiis deservire. Hinc nimirum est illud quod quotidianis discimus experimentis, eos qui converti deliberant, tentari acrius a concupiscentia carnis, et urgeri gravius in operibus luti et lateris, qui Egyptum egredi, et Pharaonis imperium effugere moluntur.

23. Utinam autem qui ejusmodi est, declinet impietatem, et terribile illud profundum caveat, de quo scriptum est: *Impius cum venerit in profundum malorum, contemnit* (*Prov. xviii, 3*). Fortissima siquidem potione curatur, et periclitatur facile, nisi multa sollicitudine studeat medici obtemperare consiliis, observare præcepta. Vehemens est tentatio, et proxima desperationi, nisi totum colligat et ad miserandum animæ suæ, quam adeo miseram et miserabilem videt, convertat affectum, et audiat vocem dicentem: *Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur* (*Matth. v, 5*). Lugeat abundanter, quia lugendi tempus advenit: et ad sorbendas juges lacrymas ista sufficiunt. Lugeat, sed non sine pietatis affectu, et obtentu consolationis. Consideret nullam sibi inveniri requiem in seipso, sed omnia plena miseræ et desolationis. Consideret non esse bonum in carne sua; sed et in sæculo nequam tibi nisi vanitatem et afflictionem spiritus contineri. Consideret, inquam, nec intus nec subter, nec circa se sibi occurrere consolationem; ut vel tandem aliquando discat quærendam sursum et desursum esse sperandam. Lugeat sane interim plangens dolorem suum, exitus aquarum deducat oculus ejus, et palpebra non requiescat. Nimirum purgatur lacrymis oculus ante caligans et acuitur visus, ut

intendere possit in serenissimi luminis claritatem. **A**lletitiam dulcissima vox consolatoris interni. Ibi quibusdam spei naribus influit jucundissimus odor agri pleni, cui Dominus benedixit. Ibi avidissime prælibantur incomparabiles deliciae charitatis; et succisis spinis ac vepribus, quibus antea pungebatur, unctione misericordiae perfusus animus in conscientia bona feliciter requiescit. Quæ quidem non inter vitæ æternæ præmia, sed inter temporalis militiæ stipendia deputantur; nec ad futuram pertinent, sed ad eam magis quæ nunc est Ecclesie promissionem. Hoc enim centuplum est, quod in hoc sæculo sæculi contemptoribus exhibetur (*Matth. xix, 29*). Nec tibi illud nostro speraveris eloquio commendandum. Solus spiritus est qui revelat: sine causa paginam consulis; experientiam magis require. Sapientia est, cujus pretium nescit homo. De occultis trahitur, nec in terra suaviter viventium invenitur ista suavitas. Nimirum suavitas Domini est: nisi gustaveris, non videbis. *Gustate*, inquit, *et videte, quoniam suavis est Dominus (Psal. xxxiii, 9)*. Manna absconditum est, nomen novum est, quod nemo scit nisi qui accipit. Non illud eruditio, sed unctio docet: nec scientia, sed conscientia comprehendit. Sanctum est, margaritæ sunt, nec faciet ipse quod prohibet (*Matth. vii, 6*), qui cœpit facere et docere. Neque enim canes aut porcos jam reputat, quos prioribus abrenuntiantes facinoribus atque flagitiis etiam consolatur per Apostolum, dicens: *Hæc quidem fuistis, sed abluti estis, sed sanctificati estis (Cor. vi, 11)*. Tantum caveat, ne revertatur canis ad vomitum, nec [al. vel] sus lota ad volutabrum luti.

CAPUT XII.
Quomodo voluntas suaviter inducenda ad amandum et desiderandam cælestia.

24. Ex hoc sane suspiciat per foramen, prospiciat per cancellos, prædulcem radium prosequatur obtuto, et Magorum sedulus imitator, lumen lumine quærat. Inveniet enim locum tabernaculi admirabilis, ubi panem Angelorum manducet homo: inveniet paradisi voluptatis plantatum a Domino; inveniet hortum floridum et amœnissimum; inveniet refrigerii sedem, et dicit: O si audiat vocem meam misera illa voluntas, ut ingrediens videat bona et visitet locum istum! hic nimirum inveniet requiem ampliorem, et me quoque eo minus inquietabit, quo minus inquietabitur ipsa. Neque enim mentitur qui dixit: *Tollite jugum meum super vos, et invenietis requiem animabus vestris (Matth. xi, 29)*. In hujus fide promissionis exacerbata blandius alloquatur et simulata quadam hilaritate, spiritu mansuetudinis eam conveniens dicat: Cesset penitus indignatio tua. Non ego sum qui te offendere possim. Tuum est corpus, tuus et ego ipse: non est quod timeas. non est quod verearis. Nec mirum, si forte amarius adhuc reddiderit illa responsum, ut dicat, **488** quia multæ cogitationes ad insaniam te adduxerunt. Sustineat interim æquanimitè, ac dissimulet omnino quod agitur, donec inter loquendum inducens alia pro aliis, opportune aliquando inferat, dicens: Inveni [al. intravi] hodie hortum pulcherrimum, et amœnissimum locum. Bonum esset illic nos esse: nam et tibi nocet in hoc lecto ægritudinis, in hoc doloris strato versari in hoc cubili tuo gravi corde compungi. Aderit Dominus quærenti se, animæ speranti in se: aderit votis supplicibus, et verbis ejus efficaciam ministrabit. Excitabitur desiderium voluntatis, ut non modo videre locum, sed et introire paulatim, et mansionem inibi facere concupiscat.

CAPUT XIII.

Conversos mira suavitate ac deliciis vitæ piæ ac spiritualis refici.

25. Nec vero locum reputes corporalem paradisi hunc voluptatis internæ. Non pedibus in hunc hortum, sed affectibus introitur. Nec terrenarum tibi commendatur arborum copia, sed virtutum utique spiritualium jucunda decoraque plantatio. Hortus conclusus, ubi fons signatus in quatuor capita derivatur, et ex una sapientiæ vena virtus quadripartita procedit. Splendidissima quoque inibi lilia vernant: et cum flores apparent, etiam vox turturis audiatur. Illic nardus sponsæ fragrantissimum præstia odorem, et cætera quoque aromata fluunt; austro spirante, aquilone fugato. Ibi media est arbor vitæ, malus illa de Cantico, cunctis pretiosior lignis silvarum, cujus et umbra sponsam refrigerat, et ructus dulcis gutturi ejus (*Cantic. ii, 3*). Ibi continentia nitor, et sinceræ veritatis intuitus oculus cordis irradiat: auditui quoque dat gaudium et

lætitiâ dulcissima vox consolatoris interni. Ibi quibusdam spei naribus influit jucundissimus odor agri pleni, cui Dominus benedixit. Ibi avidissime prælibantur incomparabiles deliciae charitatis; et succisis spinis ac vepribus, quibus antea pungebatur, unctione misericordiae perfusus animus in conscientia bona feliciter requiescit. Quæ quidem non inter vitæ æternæ præmia, sed inter temporalis militiæ stipendia deputantur; nec ad futuram pertinent, sed ad eam magis quæ nunc est Ecclesie promissionem. Hoc enim centuplum est, quod in hoc sæculo sæculi contemptoribus exhibetur (*Matth. xix, 29*). Nec tibi illud nostro speraveris eloquio commendandum. Solus spiritus est qui revelat: sine causa paginam consulis; experientiam magis require. Sapientia est, cujus pretium nescit homo. De occultis trahitur, nec in terra suaviter viventium invenitur ista suavitas. Nimirum suavitas Domini est: nisi gustaveris, non videbis. *Gustate*, inquit, *et videte, quoniam suavis est Dominus (Psal. xxxiii, 9)*. Manna absconditum est, nomen novum est, quod nemo scit nisi qui accipit. Non illud eruditio, sed unctio docet: nec scientia, sed conscientia comprehendit. Sanctum est, margaritæ sunt, nec faciet ipse quod prohibet (*Matth. vii, 6*), qui cœpit facere et docere. Neque enim canes aut porcos jam reputat, quos prioribus abrenuntiantes facinoribus atque flagitiis etiam consolatur per Apostolum, dicens: *Hæc quidem fuistis, sed abluti estis, sed sanctificati estis (Cor. vi, 11)*. Tantum caveat, ne revertatur canis ad vomitum, nec [al. vel] sus lota ad volutabrum luti.

CAPUT XIV.

In terrenis non esse ullam satietatem, nisi fastidio conjunctam: at cælestium desideria experiendo semper crescere.

26. In hujus ergo ostio paradisi divini susurri vox auditur, sacratissimum secretissimumque consilium, quod absconditum est a sapientibus et prudentibus, parvulis revelatur. Cujus sane vocis auditum non sola jam ratio capit, sed gratanter eum communicat et voluntati. *Beati qui esuriunt et sitiunt justitiam quoniam ipsi saturabuntur (Matth. v, 6)*. Altissimum placere consilium, et **489** inestimabile sacramentum. Fidelis sermo et omni acceptione dignus, qui de cælo nobis a regalibus sedibus, venit. Facta est enim valida fames in terra, et omnes jam non egere cœpimus, sed ad extremam devenimus egestatem. Denique et comparati sumus jumentis insipientibus et similes facti sumus illis: etiam porcorum siliquas insatiabiliter esurimus. Qui pecuniam diligit, non satiatur; qui luxuriam, non satiatur; qui gloriam quærit, non satiatur; denique qui mundum amat, nunquam satiatur. Novi ego homines satiatos hoc mundo et ad ejus omnem memoriam nauseantes. Novi satiatos pecunia et satiatos honoribus, satiatos voluptatibus et curiositatibus hujus mundi, nec mediocriter, sed usque ad fastidium satiatos. Et facile est cuique nostrum hanc satietatem

per Dei gratiam obtinere. Neque enim parit hanc copia, sed contemptus. Sic fatui filii Adam, porcorum vorando siliquas, non esurientes animas, sed esuriam ipsam pascitis animarum. Sola nimirum hoc edulio inedia vestra nutritur, sola fames alitur cibo innaturali. Et dico planius exempli gratia, unum sumens e multis quæ humana vanitas concupiscit, non prius satiabuntur corda hominum auro, quam aura corpora satientur. Nec indignetur avarus: et de ambitiosis et luxuriosis, etiam et de facinorosis eadem sententia est. Si quis mihi forte non credit, experientia credat, vel propria, vel multorum.

27. Quis in vobis est, fratres, qui satiari cupiat, et desiderium suum optet impleri? Incipiat esurire justitiam, et non poterit non satiari. Panes illos desideret, qui in domo patris abundant; et inveniet sese continuo siliquas fastidire porcorum. Gustum justitiæ vel exiguum studeat experiri, ut eo ipso desideret amplius, et amplius mereatur, sicut scriptum est: *Qui edit me, adhuc esuriet; qui bibit me, adhuc sitiet (Eccli. xxiv, 29)*. Hoc enim cognatum magis spiritui, et naturalius desiderium vehementius occupat cor humanum, cæteraque viriliter desideria pelit. Sic nimirum fortem armatum fortior superat, sic clavus clavo solet extundi. *Beati ergo qui esuriunt et sitiunt justitiam, quoniam ipsi saturabuntur*. Nondum quidem ipsa, qua non satiabitur homo, et vivet; sed cæteris universis, quæ prius insatiabiliter fuerunt concupita; ut ex hoc sibi voluntas ad serviendum prioribus concupiscentiis corpus vindicare desistens, rationi prorsus exponat, magis autem urgeat ipsa servare justitiæ in sanctificationem, non minore zelo, quam prius exhibuisse servire iniquitati ad iniquitatem.

CAPUT XV.

Purganda memoria a peccatorum sordibus fiducia divinæ misericordie.

28. Cæterum jam et voluntate mutata, in servitute redacto corpore, velut siccato jam aliquatenus fonte, et oppilato foramine, tertium adhuc idque gravissimum restat, de purganda scilicet memoria et exhaurienda septina. Quomodo enim a memoria mea excidet vita mea? Membrana vilis et tenuis aramentum forte prorsus imbibit: qua deinceps arte delebitur? Non enim superficie tenuis tinxit; sed prorsus totam intinxit. Frustra conarer eradere: ante scinditur charta, quam inserti characteres deleantur. Ipsam enim forte memoriam delere posset oblivio, ut videlicet mente captus eorum non meminerim, quæ commisi. Cæterum ut memoria integra maneat, et ipsius maculæ deleantur, quæ novacula posset efficere? Solus utique sermo vivus et efficax et penetrabilior omni gladio ancipiti. *Dimittuntur tibi peccata tua*. Murmuret Pharisæus, et dicat: *Quis potest dimittere peccata, nisi solus Deus?* (*Marc. ii, 5, 7*). Mihi enim qui id loquitur Deus est, et non æstimabitur alius ad illum, qui advenit omnem viam disciplinae, et dedit illam Jacob puero suo, et Israel dilecto suo (*Baruc.*

iii, 37): post hæc in terris visus est, et cum hominibus conversatus est. Hujus indulgentia delet peccatum, non quidem ut a memoria excidat, sed ut quod prius inesse pariter et inficere consuevisset, sic de cætero insit memoriæ, ut eam nullatenus decoloret. Multorum enim nunc peccatorum, quæ vel a nobis, vel ab aliis commissa novimus recordamur: sed propria quidem inquinant, aliena non nocent. Ut quid hoc, nisi quod in his erubescimus singulariter, hæc nobis singulariter imputanda veremur? Tolle damnationem, tolle timorem, tolle confusionem; quæ quidem omnia plena remissio tollit: et non modo non oberunt, sed etiam cooperabuntur in bonum, ut devotas ei referamus gratias qui remisit.

CAPUT XVI.

Misericordiam divinam obtineri, miserendo sibi ipsi primum; deinde proximo.

29. Jam vero supplicanti pro ea, congrue respondetur: *Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur (Matth. v, 7)*. Miserere ergo animæ tuæ, qui Deum tibi vis misereri. Lava per singulas noctes lectum tuum, lacrymis tuis stratum tuum rigare memento. Si compateris tibi ipsi, si laboras in gemitu poenitiæ (primus hic gradus misericordie est) misericordiam utique consequeris. Quod si forte magnus et multus peccator es, et magnam quæris misericordiam ac multitudinem miserationum; tu quoque misericordiam tuam magnificare et multiplicare labora, reconciliatus esto tibi ipsi: nam et tibi gravis factus eras, quod positus esses contrarius Deo. Ex hoc sane in domo propria reformata pace, eadem necesse est prius erga proximos dilatari, ut novissime osculetur te et ipse osculo oris sui, et, quemadmodum scriptum est, reconciliatus pacem habeas a Deum (*Rom. v, 1*). Dimitte his qui in te peccaverunt, et dimittetur tibi quod ipse peccasti, dum sacra conscientia oraveris Patrem, et dixeris: *Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris (Matth. vi, 12)*. Si forte quempiam defraudaveris, redde vel simplum: quod superest da pauperibus, et misericordiam præstans misericordiam consequeris. Si fuerint peccata tua sicut coccinum, quasi nix dealbabuntur: et si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt (*Isa. i, 18*). Ut non confundaris super cunctis adventionibus: tuis quibus prævaricatus es, in quibus tunc erubescis: fac eleemosynam, si non potes de terrena substantia, de voluntate bona: et omnia munda erunt; non modo illuminata ratio, et correcta voluntas, sed ipsa quoque memoria munda erit: ut ex hoc jam voceris ad Dominum, et audias vocem dicentis: *Beati mundo corde (Matth. v, 8)*.

CAPUT XVII.

Oculos cordis continuo mundandos, ut Deus videri possit.

30. *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt (Ibid.)*. Magna promissio, fratres mei, et

totis desiderii affectanda. Hæc enim visio confirmatio est, sicut Joannes apostolus ait: *Nunc filii Dei sumus, sed nondum apparuit quid erimus. Scimus quia, cum apparuerit, similes ei erimus, quia videbimus eum sicuti est* (I Joan. III, 2). Hæc visio vita æterna est, sicut ipsa in Evangelio Veritas ait: *Hæc est vita æterna, ut cognoscant te solum verum Deum, et quem misisti Jesum Christum* (Joan. XVII, 3). Odibilis macula, quæ beatam hanc nobis admittit visionem, et execrabilis negligentia, qua dissimulamur interim illius oculi mundationem. Ut enim corporeus nobis visus aut humore interiori, aut exterioris injectione pulveris impeditur: sic et intuitus spiritualis interdum quidem propriæ carnis illecebris, interdum curiositate sæculari et ambitione turbatur. Quod quidem non minus nos experientia propria, quam divina pagina docet, ubi legitur scriptum: *Corpus quod corrumpitur, aggravat animam, et deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem* (Sap. IX, 15). In utroque tamen solum quod hebetat et confundit obtutum, peccatum est: nec aliud inter oculum et lucem, inter Deum et hominem separare videtur. Quamdiu enim in hoc corpore sumus, peregrinamur a Domino. Non utique corporis est culpa, hujus scilicet, quod gerimus corpus mortis: magis autem quod corpus peccati sit caro, in qua bonum non est, sed potius lex peccati. Interdum tamen corporeus oculus, non adhuc festuca manente, sed jam sublata vel exsufflata, aliquandiu caligare videtur: quod quidem et ipsum in interiori oculo qui in spiritu ambulat, sæpius experitur. Neque enim ubi ferrum extraxeris, continuo vulnus redditum est sanitati: sed tunc primum necessus est adhibere fomenta et operam dare curationi. Nemo ergo sentinam ejiciens, mundatum sese protinus arbitretur: quia nemo novit se multis interim purificationibus egere. Nec modo lavandum aqua, sed et purgandum et examinandum igni, ut dicat: *Transivimus per ignem et aquam, et eduxisti nos in refrigerium* (Psal. LXV, 12). *Beati ergo mundo corde quoniam ipsi Deum videbunt*: nunc quidem per speculum in ænigmate; in futuro autem facie ad faciem, ubi nimirum faciei nostræ fuerit consummata mundities, ut sibi eam exhibeat gloriosam, non habentem maculam neque rugam.

CAPUT XVIII.

Pacificos merito beatificari nomine filiorum Dei.

31. Ubi opportune illico subinfertur: *Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur* (Matth. v, 9). Est enim homo pacatus, qui bona pro bonis reddens, quantum in se est, nemini vult nocere. Est alius patiens, qui non reddens mala pro malis, etiam potens est sustinere nocentem. Est et pacificus, qui bona pro malis reddens, in promptu habet et prodesse nocenti. Primus quidem parvulus est, et facile scandalizatur: nec facile qui hujusmodi est, in hoc sæculo nequam et pleno scandalis poterit obtinere salutem. Secundus, ut scriptum est, in patientia sua possidet animam suam (Luc. XXI, 19). Nam tertius quidem non

modo suam possidet, sed et multorum animas lucrificat. Primus, quantum in ipso est, pacem habet; secundus pacem tenet, tertius pacem facit. Merito proinde beatificatur nomine filii, quod opus filii impleverit, ut post suam non ingratus reconciliationem, etiam alios reconciliet Patri suo: siquidem qui bene ministraverit, bonum gradum sibi acquirit (I Tim. III, 13); nec in domo patris gradus melior credendus est, quam filii. Si enim filii, et hæredes: hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi (Rom. VIII, 17), ut quemadmodum ipse dicit, ubi ipse est, ibi sit et minister suus (Joan. XII, 26). Fatigavimus vos prolixitate sermonis, et detinuitis ultra quam oporteret. Ex hoc jam finem loquacitati nostræ, quem non imperat verecundia, videtur imperare vel hora. Mementote tamen Apostoli, quem aliquando verbum prædicationis usque in mediam noctem legitis protraxisse. *Utinam adhuc, ut ipsius verbis utar, sustineatis modicum quid insipientiæ meæ. Emulor enim vos Dei emulatione* (II Cor. XI, 4, 2).

CAPUT XIX.

Graviter perstringit ambitiosos, qui temere et indigne sacras Ecclesie functiones usurpant.

52. Filioli, quis demonstrabit vobis fugere a ventura ira? Nemo enim magis iram meretur, quam amicum simulans inimicus. Juda, osculo tradis Filium hominis, homo unanimes, qui simul mecum dulces capiebas cibos, qui in paropside manum pariter intinxisti! Non est tibi pars in oratione, qua orat ad Patrem et dicit: *Pater, ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt* (Luc. XXIII, 34). Væ vobis qui clavem tollitis non scientiæ solum, sed et auctoritatis! nec ipsi introitis, et multipliciter impeditis quos introducere debuistis. Tollitis enim et non accipitis claves. De quibus Dominus queritur per prophetam: *Ipsi regnaverunt, et non ex me: principes existiterunt, et ego non vocavi eos* (Osee VIII, 4). Unde tantus prelationis ardor, unde ambitionis impudentia tanta, unde vesania tanta præsumptionis humanæ? Audetne aliquis vestrum terreni cujuslibet reguli, non præcipiente aut etiam prohibente eo, occupare ministeria, præripere beneficia, negotia dispensare? Nec tu Deum putes, quæ in magna domo sua a vasis iræ aptis in interitum sustinet, approbare. Multi quidem veniunt, sed considera quis vocetur. Ordinem ipsum dominici sermonis attende.

Beati, inquit, mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt: ac deinde, *Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur* (Matth. v, 8, 9). Mundicordes utique vocat Pater cœlestis, qui non quærant quæ sua sunt, sed quæ Jesu Christi: nec quod sibi utile, sed quod multis. *Petre, inquit, amas me? Domine, tu scis quia amo te. Pasce, ait, oves meas* (Joan. XXI, 17). Quando enim sic amatas oves committeret non amanti? Nimirum hoc quæritur inter dispensatores, ut fidelis quis inveniatur. Væ ministris infidelibus, qui necdum reconciliati, reconciliationis alienæ negotia, quasi homines qui justitiam fecerint, apprehendunt. Væ filiis iræ, qui se ministros gratiæ profitentur. Væ

filiis iræ, qui pacificorum sibi usurpare gradus et nomina non verentur. Væ filiis iræ, qui fideles sese mediatores pacis, ut peccata populi comedant, mentionantur. Væ qui ambulantes in carne, Deo placere non possunt, et placere velle præsumunt.

33. Non miramur, fratres, quicumque præsentem statum Ecclesiæ miseramur; non miramur, de radice colubri regulum orientem. Non miramur, si vindemiat vineam Domini, qui institutam a Domino prætergreditur viam. Impudentem enim pacifici gradum et filii Dei vices occupat homo, qui nec primam quidem adhuc vocem Domini ad cor revocantis audivit: aut si quando forsitan cæperit audire, resiliens fugit ad folia, ut absconderetur in eis. Propterea necdum peccare quievit, sed longam adhuc trahit restem: necdum factus est vir videns paupertatem suam, sed dicit, quia dives sum, et nullius ego, cum sit pauper, et nudus, et miser, et miserabilis. Nihil illi de spiritu mansuetudinis, quo præoccupatos in delicto possit instruere, considerans seipsum, ne et ipse tentetur. Compunctionis lacrymas nesciens, lætatur magis cum male fecerit, et in rebus pessimis exultat. Nimirum unus eorum est, quibus Dominus ait: *Væ vobis qui ridetis nunc, quoniam flebitis* (Luc. VI, 25). Pecuniam, non justitiam concupiscit; oculi ejus omne sublime vident. Insatiabiliter surrit dignitates, gloriam sitit humanam. Procul ab eo misericordiæ viscera: sævire potius et tyrannum exhibere lætatur; quæstum æstimat pietatem. Quid de munditia cordis loquar? Utinam non illud oblivioni dedisset tanquam mortuus a corde! utinam non esset columba seducta non habens cor! utinam esset quod vel deforis est mundum, nec ea quæ corporalis est maculata tunica inveniretur, ut obediret vel in hac parte dicenti: *Mundamini, qui fertis vasa Domini* (Isa. LII, 11).

CAPUT XX.

Arguit incontinentes, qui sacros Ordines impudenter temerare non verentur.

34. Non accusamus universitatem, sed nec unit versitatem possumus excusare. Reliquit sibi Dominus multa millia. Alioquin nisi eorum nos excusaret justitia, et illud nobis semen sanctum Dominus sabaoth reliquisset, olim jam sicut Sodoma subversi essemus, et sicut Gomorra similiter perissemus. Dilatata siquidem videtur Ecclesia; ipse etiam cleri sacratissimus Ordo: fratrum numerus super numerum multiplicatus est (92). Verum etsi multiplicasti gentem, Domine, non magnificasti lætitiæ, dum nihil minus apparet decessisse meriti, quam numeri accessisse. Curritur passim ad sacros Ordines et reverenda ipsis quoque spiritibus angelicis ministeria homines apprehendunt sine reverentia sine consideratione. Neque enim signum regni occupare cœlestis, aut illius timent imperii gestare coronam, in quibus avaritia regnat, ambitio imperat,

(92) Varia est hujus loci lectio in editis et scriptis Editio Spirensis anni 1501 habet, *sacratissimus ordo super numerum multiplicatus est*. Editio anni 1520

dominatur superbia, sed et iniquitas, luxuria etiam principatur: in quibus et pessima forte apparent intra parietes abominatio, si juxta Ezechielis prophetiam parietem fodiamus (Ezech. VIII, 8), ut in domo Dei videamus horrendum. Siquidem post fornicationes, post adulteria, post incestus, nec ipsæ quidem apud aliquos ignominie passionis et turpitudinis opera desunt. Utinam non fierent quæ usque adeo non conveniunt, ut [al. utinam] nec Apostolum scribere hæc (Rom. I, et Ephes. V), nec nos dicere oporteret! utinam nec dicentibus crederetur, quod humanum aliquando occupaverit animum tam abominanda cupido!

35. Nunquid non olim civitates illæ, spurcitiæ hujus matres, divino prædamnatæ judicio, et incendio sunt deletæ? (Gen. XIX.) Nunquid non gehennalis flamma moram non sustinens, execrabilem illam prævenit tollere nationem, quod ipsius specialiter essent peccata manifesta præcedentia ad judicium? Nunquid non et ipsam, utpote consciam tantæ confusionis, tellurem absumpsit ignis, sulphur, et spiritus procellarum? Nunquid non in lacum horribilem solum omne redactum est? Amputata sunt hydræ capita quinque, sed heu innumera surrexerunt. Quis reedificavit urbes flagitii? quis turpitudinis mœnia dilatavit? quis extendit propagines virulentas? Væ, væ, inimicus hominum sulfurei incendii reliquias infelices circumquaque dispersit, execrabili illo cinere Ecclesiæ corpus aspersit, et ipsorum quoque ministrorum ejus nonnullos sanie fetidissima spurcissimaque respersit. Heu! genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis, quis inter tua illa primordia tam divina, et spiritualibus affluentem charismatibus christianæ religionis ortum, credere posset, posse talia in te aliquando reperiri?

36. Ingrediuntur cum hac macula tabernaculum Dei viventis; inhabitant cum hac macula templum, sanctum Domini polluentes, judicium multiplex accepturi, quod et tam gravissimas conscientias gerunt, et nihilominus sese ingerunt in sanctuarium Dei. Tales enim non modo placant Deum, sed et magis irritant, dum videntur in cordibus suis dicere: Non requiret. Irritant plane et infensum reddunt sibi, vereor ne in his quibus eum propitiare debuerant. Utinam magis turrim inchoaturi, sedentes computarent, ne forte sumptus non habeant ad perficiendum. Utinam qui continere non valent, perfectionem temerarie profiteri, aut calibatu dare nomina vererentur. Sumptuosa siquidem turris est, et verbum grande, quod non omnes capere possunt. Esset autem siue dubio melius nubere, quam uri; et salvari in humili gradu fidelis populi, quam in cleri sublimitate et deterius vivere, et districtius judicari. Multi enim, non quidem omnes, sed tamen multi, certum est, nec latere queunt præ multitudine, ostram habet ubi: fratrum nomine forsitan intelliguntur cardinales, ut in epistola 48.